

Görsel-İşitsel Eserler Üzerinden Ahıska Türklerinde Kadın İmgesi¹

The Image of Women in Ahıska Turks Through Audio-Visual Works

Образ женщины у турок-ахыска через аудио-звуковые произведения

Ahmet Akalın²

DOI: doi.org/10.5281/zenodo.7988144

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Bilgileri

Geliř Tarihi

6.04.2023

Kabul Tarihi

30.05.2023

Anahtar Kelimeler

Ahıska Türkleri

Kadın

Görsel-işitsel

Öz

19. ve 20. yüzyıllarda ana vatanları Ahıska'dan kopartılarak dünyanın dört bir yanına sürgün edilen Ahıska Türkleri, bugün, eski Sovyetler Birliği ülkeleri başta olmak üzere, dünyanın farklı ülkelerinde diaspora olarak yaşamaktadırlar. Dięer diasporalar gibi Ahıska Türkleri de, kültürlerini, dillerini, örf ve adetlerini koruma, kültürel değerlerini gelecek nesillere aktarma çabası içindedirler. Kültürel mirasın naklinde en etkili yöntem ise görsel-işitsel eserler ortaya koymaktır. Bu çerçevede en dikkate değer platform olarak sinema alanında üretilen eserlere dair bir incelemenin, bize diaspora halklar hakkında yeterince veri sağlayacağı ümit edilir. Ahıska Türklerinin kültürünün korunmasında sinemanın da önemli rolü olmuştur.

Bu çalışmanın konusu olan Ahıskalı Türk kadınının aile ve topluluk içindeki yeri ve rolü sinema filmleri örneğinde incelenmektedir. Çalışmada; buldukları ülkelere uyum sağlamaya ve sürgün edilerek uzaklaştırıldıkları Ahıska'yı unutmamaya ve unutturmamaya çalışan Türklerin hikâyelerinin konu edildiği görsel-işitsel eserler nitel olarak analiz edilmektedir. Bu kapsamda faydalanılan sosyolojik çözümleme yönteminde filmin üretilmiş olduğu ya da içeriğinde ele aldığı dönemin sosyal koşullarının incelenmesi öne çıkarılmaktadır. Çalışmada örneklem olarak "Tatlı Puvar", "Borç", "Gerçek Aşk", "Uzun Yol", "Ben de Sevdim", "Hayal" adlı sinema filmleri, "Büyük Sürgün Kafkasya" adlı dizi film ile "Sıfırlanan Hayatlar", "Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri" adlı belgesel filmler incelenmektedir. Bu araştırmanın sonucunda, Ahıska Türklerindeki kadınların ailede ve toplum hayatında yerleri ve rolleri ile ilgili verilerin elde edilmesi ve kadın karakterlerin temsillerindeki özelliklerin ortaya konması hedeflenmektedir.

Article Info

Received

6.04.2023

Accepted

30.05.2023

Keywords

Ahıska Turks

Women

Abstract

The Ahıska Turks, separated from their homeland of Ahıska in the 19th and 20th centuries and exiled all over the world, live as a diaspora in different countries, especially in the countries of the former Soviet Union. Like other diasporas, Ahıska Turks strive to preserve their culture, language, customs, and traditions and to pass on their cultural values to future generations. The most effective method of transmitting cultural heritage is the production of audio-visual works. In this context, it is hoped that the study of works produced in the cinema, as the most remarkable platform, will provide us with sufficient data about diaspora societies. Ahıska Turks often used cinema to protect their cultural heritage.

¹ Bu araştırma, 20-22 Ekim 2022 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen *1. Uluslararası Ahıskalı Türk Kadınlar Sempozyumunda* sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Dr, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Üst Kurul Uzmanı, ahmetakalin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9761-1569

Audio-visual The use of films was chosen as the main method to understand the place and role of Ahıska Turkish women in the family and community, which is the subject of this study. The study qualitatively analyses the audio-visual works on the stories of the Turks who tried to adapt to their new countries and were always anxious not to forget and make others remember the home they were exiled from, Ahıska. In the sociological analysis method used in this context, the examination of the social conditions of the period in which the film was produced or dealt with in its content is emphasized. In the study, the films “Tatlı Puvar”, “Boğç”, “Gerçek Aşk”, “Uzun Yol”, “Ben de Sevdim”, “Hayal”, the serial “Büyük Sürgün Kafkasya” and the documentary “Sıfırlanan Hayatlar”, “Sürgün 75. Yılında Ahıska Türkleri” are examined as samples. This research aims to obtain data on the place and role of women in the family and social life of Ahıska Turks. It also aims to reveal the peculiarities in the portrayal of female characters.

Информация о статье

Дата прибытия
6.04.2023

Дата приема
30.05.2023

Ключевые слова

Турки-ахыска
Женщина
Аудио-визуал

Резюме

В XIX и XX веках турки-ахыска, изгнанные со своей родины Ахыска, сегодня живут как диаспора в разных странах мира, особенно в странах бывшего Советского Союза. Как и другие диаспоры, турки-ахыска также стремятся сохранить свою культуру, язык, обычаи и традиции и передать свои культурные ценности будущим поколениям. Наиболее эффективным методом передачи культурного наследия является создание аудиовизуальных произведений. В этой связи предполагается, что изучение произведений, созданных в области кино, как наиболее яркой платформы, даст достаточно данных о народах диаспоры. Известно, что кино также сыграло немаловажную роль в сохранении культуры турок-ахыска.

Место и роль турецких женщин-ахыска в семье и общине, являющихся предметом данного исследования, рассматриваются на примере кинофильмов. В исследовании качественно анализируются аудиовизуальные произведения, в которых повествуется о турках, пытающихся адаптироваться к странам, в которых они живут, и пытающихся не забыть и не дать забыть Ахыска, из которой они были изгнаны. В рамках метода социологического анализа, используемого в данном контексте, на первый план выдвигается изучение социальных условий того периода, в котором был снят фильм или о котором идет речь в его содержании. В качестве образца в исследовании рассматриваются кинофильмы “Tatlı Puvar”, “Boğç”, “Gerçek Aşk”, “Uzun Yol”, “Ben de Sevdim”, “Hayal”, многосерийный фильм “Büyük Sürgün Kafkasya” и документальные фильмы “Sıfırlanan Hayatlar”, “Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri”. В результате исследования планируется получить данные о месте и роли женщины в семейной и общественной жизни турок-месхетинцев, выявить особенности репрезентации женских персонажей.

1. GİRİŞ

Diaspora ana vatandan göç etmiş ya da etmek zorunda bırakılmış ancak ana vatana ruhen bağlı, ona geri dönme hayalini taşıyan topluluktur. Bu topluluğun dünyanın farklı yerlerinde dağılmış fertlerinin ana vatan ile ilişkileri, kültürel bağları ve dağıldığı yeni yerlere uyum süreçleri, yeni yaşam pratikleri diaspora kavramı kapsamında incelenmektedir. Diaspora topluluklarında ana vatandan dağılma sürecinde fertlerin yaşadıkları acılar toplumsal hafızada kalıcı izler bırakarak nesilden nesile aktarılmaktadır. Göç öncesinde, esnasında ve sonrasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle oluşan acıların izleri diaspora üyelerinin toplumsal kimliğine yansımaktadır.

Toplumların yaşadıkları felaketler hem Jung hem de Freud’un “işlenmesi çok zor her ne varsa kendi kendine yok olmadığını, daha ziyade bilinçaltımızda saklandığını” ifade ettiği (Wolynn, 2022, 24) gibi

toplumu oluşturan insanların ortak belleğinde kendisine yer bulmaktadır. Bu felaketlerden birisi de insanların ana yurtlarından ayrılmak zorunda kalmış olmalarıdır.

1800'lü yıllardaki Osmanlı-Rus Savaşları'nda ve 1917'de Rusya'da rejim değişikliğini takip eden süreçte halkının tamamına yakını Türk³ olan Ahıska bölgesinden Osmanlı Devleti'ne sığınanlar dışında uzun yıllar Türk kamuoyunda Ahıska Türklerinin kim oldukları hakkında bilgi sahibi olanların sayısı son derece az olmuştur (Derviş ve Devrisheva, 2016, 827). Ahıska Türkleri için özellikle 1944'teki sürgün, büyük felaket olarak topluluğun hafızasında yer etmiştir. Zira Ahıska Türkleri kendi ana vatanları olan, o dönem Sovyetler Birliği'nde Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Türkiye sınırındaki Ahıska bölgesinden yine Sovyetler Birliği içerisinde yer alan ancak vatanlarına binlerce kilometre uzaklıkta olan bölgelere hayvan vagonlarıyla gönderilmişlerdir. Bu sürgün neticesinde bin yıllardır yaşadıkları, medeniyet inşa ettikleri Ahıska'dan kazınan Türkler, statüleri bile belli olmayan yersiz yurtsuz insanlar haline gelmişlerdir. Yaşanan felaketin, toplumun hafızasında yer edinmesinin yanı sıra ana vatana dönme, öz kimliği ile var olma, kültürüne sahip çıkma kavramları Ahıskalı Türklerin ayrılmaz parçası haline gelmiştir.

Öte yandan Ahıska Türkleri 19. ve 20. yüzyılda yaşamış oldukları sürgünler sonrası dünyanın dört bir yanına dağılmış olmalarına rağmen kültürlerini, dillerini, örf ve adetlerini 21. yüzyılda "Z kuşağı" olarak ifade edilen yeni nesillere aktarmak istemektedirler. Diasporadaki yeni nesillerin buldukları ülkelerde asimile olmalarını önlemek, başta ana vatan Ahıska olmak üzere tarihi ve kültürel kodlarını korumaları için sözlü ve yazılı anlatının yanında görsel işitsel eserlerden özellikle de bir sanat dalı olarak kabul edilen sinemadan yararlanılmaktadır.

Sanat dallarının ilk altı sırasında resim, heykel, müzik, tiyatro, dans ve edebiyat yer almaktadır. Yedinci sanat dalı olarak kabul edilen sinema ise modern çağdaki teknolojik gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıkmıştır ve tarihsel gerçekliklerin kavranmasında etkili bir araç olmuştur. Ahıska Türklerinin uluslararası alanda sesini duyurabilmesi adına sinemanın kullanılması önemli bir kazanımdır.

Tablo 1. Ahıska Türkleri ile İlgili Film/Dizi ve Belgeseller

Sıra No	Film/Dizi/Belgesel Adı	Yönetmen	Yapım Yılı	Ülke
1	Tatlı Puvar	İbrahim Habibulla	2000	Kazakistan
2	Borç	Mikayil Süleymanov (Afrasoğlu)	2002	Kazakistan
3	Hayal	Kemal Mizam	2010	Türkiye
4	Ben de Sevdim	Kemal Mizam, İlhan Öztürk	2013	Türkiye
5	Gerçek Aşk	Mikayil Suleymanov	2014	Kırgızistan
6	Büyük Sürgün Kafkasya (Dizi Film)	Mehmet Ada Öztekin	2015	Türkiye
7	Uzun Yol	Orhan İlimdaroğlu	2016	Türkiye
8	Sıfırlanan Hayatlar (Belgesel Film)	Emrah Bilge Boz, Tolga Doğruer	2018	Türkiye
9	Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri (Belgesel Film)		2019	Türkiye

³ Mirza Kazım Bey, Kazan Üniversitesi'nde 1836 yılında yapmış olduğu konuşmasında Gazah, Gence, Şuşa, Şamahı, Guba, Derbent, Bakü, Yerevan, Nahçıvan, Lenkeran'ın yanı sıra Ahıska ve Tiflis'i Türkçenin konuşulduğu bölgeler arasında saymıştır (Hacılı, 2021, 35).

1.1. Araştırmanın Amacı

Ahıska Türklerinin sinema aracılığıyla sesinin dünya kamuoyuna duyurulmasında ve yaşananların uluslararası kamuoyuna aktarılmasında film yapımcılarına, yönetmenlere, senaristlere ve oyunculara önemli roller düşmektedir. Dünyanın dört bir yanına dağıtılmış bir halkın durumunun karmaşık yapısı yönetmen, yapımcı ve oyuncular da senaryo ve drama açısından etkilemektedir. Çalışma kapsamında filmler seçilirken sinema filmi, dizi film ve belgesel film örneklerinin olmasına dikkat edilmiş; Ahıska Türkleri ile ilgili bugüne kadar Türk dilinde yayınlanmış yapıtlar kronolojik sıra ile irdelenmiştir. Bu bağlamda “Tatlı Puvar”, ”Borç”, “Hayal”, “Ben de Sevdim”, “Gerçek Aşk”, “Uzun Yol” isimli sinema filmlerindeki, “Büyük Sürgün Kafkasya” isimli dizideki, “Sıfırlanan Hayatlar”, “Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri” isimli belgesel filmlerdeki kadın oyuncu imgeleri üzerinde durulmaktadır.

2. YÖNTEM

Çalışmada; buldukları ülkelere uyum sağlamaya ve sürgün edilerek uzaklaştırıldıkları Ahıska’yı unutmamaya ve unutturmamaya çalışan Türklerin hikâyelerinin konu edildiği görsel-işitsel eserler nitel olarak analiz edilmektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Araştırma kapsamında faydalanılan sosyolojik çözümleme yönteminde filmin üretilmiş olduğu ya da içeriğinde ele aldığı dönemin sosyal koşullarının incelenmesi öne çıkarılmaktadır. Filmlere sosyolojik yaklaşımın değerlendirme alanı içinde, sosyal değerlerin filmlerde nasıl yansıdığı ve somutlaştırıldığı sunulmaktadır. Sosyolojik eleştiri anlayışının temelinde filmlerin sınıf, ırk, cinsiyet ya da ulus gibi eksenler etrafında değerlendirilmesi bulunmaktadır. Sosyolojik yaklaşıma sahip bir film eleştirmeni, bir sosyolog gibi, filmleri bir toplumun değer yargılarını, normlarını, ideallerini ve dünya görüşünü yansıtan birer kültür ürünü olarak ele almaktadır.

2.2. Evren-Örneklem

Bu kapsamda “Tatlı Puvar”, “Borç”, “Gerçek Aşk”, “Hayal”, “Uzun Yol”, “Ben de Sevdim”, “Sıfırlanan Hayatlar” isimli sinema filmleri ile “Büyük Sürgün Kafkasya” isimli dizi film ile “Sıfırlanan Hayatlar” ve “Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri” adlı belgesel film incelenmektedir. Bu inceleme neticesinde Ahıskalı Türk kadınlarının aile ve topluluk içindeki yerlerine ilişkin veriler elde etmek amaçlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu çalışma kapsamında “Tatlı Puvar”, “Borç”, “Gerçek Aşk”, “Hayal”, “Uzun Yol”, “Ben de Sevdim”, “Sıfırlanan Hayatlar” isimli sinema filmleri, “Büyük Sürgün Kafkasya” isimli dizi film, “Sıfırlanan Hayatlar” ile “Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri” adlı belgesel film incelenmektedir. Bu incelemeler aşağıdaki şekilde detaylandırılmaktadır.

3.1. Tatlı Puvar

Yapımcılığını Ziaddin İsmihanoğlu, yönetmenliği İbrahim Habibulla senaryosu Mikayil Afrasoğlu’na ait olan Tatlı Puvar (Tatlı Pınar) filminde geleneksel Ahıska kültürünün yansımaları ele alınmaktadır.

Filmin yönetmeni Mikayil Afrasoğlu Süleymanov’a göre Ahıskalı Türklerin tarihindeki ilk film “Tatlı Puvar” dır. Bu çalışma kapsamında interaktif görüşme yapılan Afrasoğlu 2000 yılında çekilen bu ilk filmin amacının Ahıska toplumunu tanıtmak; örf ve adetlerini, kültürünü beyaz perdeye taşımak olarak ifade etmektedir. Film Kazakistan’ın önceki başkenti Almatı’ya yaklaşık 70 kilometre uzaklıkta yer alan Türgen Köyü’nde çekilmiştir. Zaten filmin sekanslarında bu köyün sürgünden sonra Ahıskalı

Türklerin yaşadığı bir yer olduğu ve Ahıska'nın somut olmayan kültürel mirasının burada yaşatıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2. “Tatlı Puvar” Filmindeki Kadın Oyuncular

	Oyuncunun İsmi		Oyuncunun İsmi
1	Nuriya Azizova	6	Ganima Lazgiyeva
2	Yadigar Cafarova	7	Amira Ayvazova
3	İlmira Süleymanova	8	Fikriya Amzayeva
4	Gulsanam Gamzayeva	9	Nigara Amzayeva
5	Tamara Guseynova	10	Leyla Bahalova
6	Gülmira Aslanova		

Filmin başlangıcında geleneksel kıyafetleriyle Ahıskalı genç kız, “kız isteme merasimine” gelmiş olan erkek davetlileri sofranın önünde “sessiz” şekilde vücut diliyle selamlamaktadır. Türklerde sofraya bereketin, bolluğun, misafirperverliğin göstergesi aynı zamanda da önemli bir kültürel zenginliğin yansımasıdır. Bu seremonide genç kızın sessiz oluşu ataerkil aile yapısını gösterirken, evlilikte genç kızın rızasının alınıp alınmadığı konusunda herhangi bir ipucu vermemektedir. Kız isteme merasiminde milli kıyafetleriyle Ahıskalı genç kızın konuşmadan mendiller eşliğinde misafirleri diz kırarak selamlaması, düğündeki “yüz açtı töreni” gibi adetler Ahıska kültüründe beden dilinin ve simgelerin kullanılmasının yaygınlığını göstermektedir. Bu da Ahıskalı Türklerin kültürlerindeki iletişim zenginliğini yansıtmaktadır. Filmdeki bu tür sekanslar düğün sahneleri ve anlatı içinde taşıdıkları işlev, göçmen sinemaya özgüdür (Yaren, 2007, 8).

3.2. Borç

Borç filminin yapımı Yunus Süleymanhacıoğlu senaryosu Mikail Afrasoğlu'na aittir. Film, 2002 yılında Kazakistan'da çekilmiştir. Filmin giriş kısmında “başoyuncular” belirtilmiş, burada üç erkek oyuncunun ismi yer alırken herhangi bir kadın oyuncu yer almamıştır.

Filmin ilk sekansında modern mimari ile inşa edilmiş bir köy camisinde imam vaaz etmekte ve caminin cemaati onu dinlemektedir. Filmde olaylar köyün postacısı olan Aydın üzerinden ilerlemektedir. Akşam yemeği sofrasında Postacı Aydın'ın küçük yeğeninin “*babam dedi ki güçlü adamın iki tane karısı olur*” sözleri üzerine çocuğun dedesi “*babam akıllı olsaydı bu sözleri sana öğretir miydi*” diyerek çıkışmaktadır. Böylece dede çok eşliliğe tepkisini ortaya koymaktadır. İki eşi olan usta (Aydın'ın ağabeyi) araba tamir ederken iş kazası geçirip parmağını yaralayınca üzerine kuma getirilmiş olan ilk eşi dargınlığı bırakıp eşinin yardımına koşmaktadır. Öte yandan Postacı Aydın (9 yıl önce) annesi vefat ettikten sonra yalnız kalan babasını evlendirmenin kendisi için “borç” olduğunu düşünmektedir.

Filmde Ahıskalı Türk kadınları ev işi yapan, çocuk bakan, sofrayı kuran, bağ bahçe işlerinde çalışan, eşlerine sadık, babalarının sözünü dinleyen kişiler olarak gösterilmektedir. Baba sözü dinlemeyip sevdiğine kaçan kadının (Bilor⁴) ise mutsuz olacağı ve ağlayarak baba evine döneceğine atf

⁴ Postacı Aydın'ın kız kardeşinin (Bilor) ailesinin rızası olmadan evlendiği anlaşılıyor. Evlendiği kişi sürekli içki içen birisidir. Kız annesinin ölümünden 9 yıl sonra babasının başka bir kadınla evlenmesini istemediği için ağlamaktadır. Ancak babası onun ağlamasını içkici kocasından dolayı olduğunu düşünüyor. Baba, “Ya kızım sevdiğine kaçırıyorsun ama sonra gözyaşı döküp gelmeyesin.” diyor.

yapılmıştır. Öte yandan filmde Rusça konuşan ve (sarışın) ten renginden Rus olduğu anlaşılan kadın ise erkeklerin içkili eğlencelerine arkadaşlık eden kişi olarak betimlenerek ötekileştirilmiştir.

Filmin ilerleyen kısmında Postacı Aydın, çantasını çalan hırsızlarla mücadele ederken o esnada evde yemek pişiren eşi, kocası için ağıt yakmaktadır. Ağıtın sözlerini söylerken aynı zamanda “*Nerde olduğumu bilseydim. Ulaşırdım yardıma. Ağır günde kar olmasam. Ne gereğin var yarına.*” şeklindeki bu sözleri defterine yazmaktadır. Bu da Ahıskalı kadınların eşlerine bağlılıklarını göstermesinin yanı sıra Çınar’ın (2018: 378) da belirtmiş olduğu şekilde bölge insanının yüksek bir sözlü kültür düzeyinin olduğuna işaret etmektedir.

3.3. Hayal

Hayal filmi Türkiye’de Türkçe’nin “Ahıska Ağzı” ile çekilen ilk filmidir. Film uzun yıllardır Türkiye’de tiyatro oyunları sergileyen Ahıska’nın Sesi Tiyatrosu ekibi tarafından hazırlanmıştır. Filmin yönetmeni ailesi 1944 yılında Ahıska’dan Özbekistan’ın Fergana bölgesine sürgün edilmiş bir aileden gelen Kemal Mizam’dır.

Film Bilecik ilinin Bozüyük ilçesine bağlı Kapanalan köyünde çekilmiştir. Bu köy, Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadığı bir yer olarak bilinmektedir. Filmin süresi 110 dakikadır. Filmin 60 civarındaki oyuncu kadrosunun tamamı Ahıska Türklerinden oluşmakta ve Ahıska Türklerinin kendilerine özgü şiveleriyle filmde rol oynamaktadırlar. 21 Şubat 2010’da gösterime giren filmin tanıtım afişinde oyuncular Veysel Uravelli, Muhammed Ali Kibar ve Yunus Mustafaoğlu ile birlikte kadın oyuncu Gülcan Burhan’ın ismi de yer almaktadır.

Tablo 3. “Hayal” Filmindeki Öne Çıkan Kadın Karakter

	Karakter İsmi	Oyuncunun İsmi
1	Nazlı	Gülcan Burhan

Filmin konusu, köyün gençlerinden ekonomik durumu iyi olmayan bir delikanlı olan Muhlis’in (Yunus Mustafaoğlu) köyün zenginlerinden bir ağanın kızı olan Nazlı’ya (Gülcan Burhan) olan karşılıksız aşkıdır.

3.4. Ben de Sevdim

Film, Türkiye’ye göç eden Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadığı Bilecik ilinin Bozüyük ilçesinde çekilmiş olup filmin başlangıcında Çaydere, Kapanalan, Kuyupınar köylerinin levhaları görülmektedir.

Ahıska Türklerinin hayatlarından renkli kesitler sunan komedi filmi “Ben de Sevdim” TRT AVAZ’da yayınlanmıştır. Türkiye’ye göç etmiş Ahıskalıların yoğun yaşadığı köyde geçen hikâyede köyün üç gencinin aynı anda köyün genç kızlarından Nermine’yi sevmesi, Ahıska Türklerinin geleneklerine göre genç kıza evlenmek için elçi göndermeye çalışmaları ve bu süreçte yaşananlar filmde anlatılmaktadır.

Tablo 4. “Bende Sevdim” Filmindeki Kadın Karakterler

	Karakter İsmi	Oyuncunun İsmi
1	Nermine	Nergiz Altan
2	Dilara	Hayriye Akif
3	Aslı	Hasi Mustafaoğlu
4	Hacer	Lütfiye Osmanova

Filmde belli bir yaşa gelmiş kadınlar öğütleri dinlenen akil insanlar olarak senaryolaştırılırken, genç kızlar ise kurulacak ailelerde damadın ailesinin işlerini yapacak kişiler olarak betimlenmektedir. Filmde “Aslı Nine” karakteri sürgün öncesi yaşamlarına özlemine “biz Kafkas’ta yaşarken” ifadesi ile anlatıyor. Yine aynı karakter Ahıskalı Türk kadınların evli ya da bekâr olduklarının başlarına giydikleri *kathalecekten* (katxaliçek) anlaşıldığını söylemekte, ancak günümüz genç kadınlarının geleneksel giyim tarzından kopuş yaşadığından yakınmaktadır. Bu sekans Ahıska Türklerinin sözlü kültürlerinin yanı sıra giyim kuşamlarının da kültürel kimlikleri için simgesel karşılığının olduğunu göstermektedir.

3.5. Gerçek Aşk

Kırgızistan’ın başkenti Bişkek’te 2014 yılında çekilmiş olan filmin senaryosu ve yönetmenliği Mikayıl Suleymanov’a⁵ aittir. Filmin yapımcılığını ise Murafaddin Sakimov yapmıştır. Ahıskalı Türklerin günümüzdeki hayatını ve kültürünü anlatan film iki gencin aşkını anlatmaktadır. “Gerçek Aşk” filminde başrolleri, Amina Askarova, Fahratt Kuçimov, Mikail Süleymanov, Feruza Usmanova, Malik Süleymanov, Selemat Cevdetkızı ve Rüstem Mürseloğlu paylaşmıştır.

Bişkek’te yaşayan Ahıska Türklerinin kültürünü öne çıkaran filmin 2015 yılı içerisinde Bişkek (Kırgızistan), Taraz (Kazakistan), Taşkent (Özbekistan), Bursa (Türkiye), Herson (Ukrayna) ve Dayton (ABD) şehirlerinde galaları yapılmıştır.

Filmde düğün hazırlığında olan genç kızın (Amina Askarova’nın oynadığı Sevda karakteri) trafik kazası sonucunda bir ayağını kaybetmesi üzerine olaylar gelişmektedir. Filmin yönetmenliğini yapan Mikayıl Süleymanov “Gerçek Aşk”ın adını filmde anlatılan aşktan ziyade, milletine (Ahıska Türklerine) olan aşktan dolayı verdiklerini ifade etmektedir.

Filmde trafik kazasına sebep olan kişiler ise yine Ahıskalı olan ve şehir içerisinde trafik kurallarına aldırış etmeden araba yarışı yapan gençlerdir. Film bu yönü ile trafik kurallarına uymanın önemi konusunda mesaj vermektedir.

Planlanan düğün öncesinde komşu kadınların desteği ile çeyiz hazırlıkları yapılmakta; trafik kazası sonrasında ise nişanlı genç kızın hastalığında yine bu kadınlar çorba başta olmak üzere çeşitli yemekleri pişirerek hasta evine götürerek komşularıyla dayanışma içinde olmaktadır. Bu sekanslar Ahıska Türklerinin iyi günde ve kötü günde komşularıyla dayanışma içinde olduğunu anlatmaktadır. Komşular hasta genç kızın ailesini teskin edici sözler söyleyerek hasta ailesine maddi ve manevi destek olmaya çalışmaktadır. Filmde kullanılan dil Ahıska Türkçesidir.

Tablo 5. “Gerçek Aşk” Filmindeki Kadın Karakterler

	Karakter İsmi	Oyuncunun İsmi
1	Sevda	Amina Askarova
2	Nazlı	Feruza Usmanova
3	Adile	Selemat Cevdetkızı

Bu çalışma kapsamında Gerçek Aşk filminin başrol oyuncusu Amina Askarova ile interaktif olarak görüşülmüştür. Askarova, 1988 yılında Özbekistan’ın Semerkand şehrinde dünyaya gelmiştir. Sanatçı hem anne hem de baba tarafından Ahıska Türkü’dür. Taşkent Devlet Üniversitesinde oyunculuk eğitimi almış olan Askarova yüksek lisansını Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sinema Televizyon bölümünde tamamlamıştır. Askarova’ya göre Ahıska Türklerinin örf ve adetleri daha çok düğün derneklerle yaşatılmaktadır. Ahıska Türkçesi ise hemen hemen her ailede konuşulmaktadır. Askarova,

⁵ 1967 yılında Özbekistan’da doğan Süleymanov, Taşkent Devlet Üniversitesi Tiyatro ve Ressam Enstitüsü Oyunculuk bölümünden mezun oldu.

Gerçek Aşk filminin 2015 yılında seyirci ile buluşmasından sonra Ahıska Türklerinden olumlu tepkiler aldığını ifade etmektedir. Seyircilerin senaryosu kendi kültür ve medeniyetinden beslenen bu filmi ve özellikle de Askarova'nın filmindeki rolünü beğeniyle karşıladıklarını belirtmişlerdir. Ahıska kadınının Ahıska temalı filmlerde daha belirgin olmasını vurgulayan oyuncu, Ahıska kadınının kültürünü gelecek nesillere en güzel şekilde aktaran anneler olduğunun altını çizmiştir.

3.6. Büyük Sürgün Kafkasya

“Büyük Sürgün Kafkasya”, yönetmenliğini Mehmet Ada Öztekin'in yaptığı, 2015 yapımı tarih ve dram türündeki dört bölümde oluşan Türk televizyon dizisidir. Mini dizideki olaylar, İkinci Dünya Savaşı'nın en zor dönemine denk gelen 1944 yılında Ahıska'da ve Ahıska ile sınır Türkiye topraklarındaki yerleşim yerlerinde geçmektedir ve bu dönemde Sovyetler Birliği diktatörü aynı zamanda Kızıl Ordu'nun başkomutanı Stalin'in politikaları yüzünden sürgüne maruz kalan Ahıska Türklerinin dramatik hikâyesi anlatılmaktadır. Zor'a (2020, 53) göre Stalin, iktidarı ele geçirdiği andan itibaren kitlesel tutuklamalar, zorunlu kitlesel göçler, göstermelik mahkemelerde verilen ölüm cezaları, uzun süreli mahkûmiyetlerle örülü son derece acımasız, baskıcı ve müdahaleci bürokratik (totaliter) bir sistem oluşturularak, milyonlarca insanın ölmesine, sürgün edilmesine ve kaybolmasına sebep olan totaliter bir devlet terörü yaratmıştır.

Çekimleri Makedonya'da yapılmış olan dizi film Fırat Sünel'in yazmış olduğu Salkım Söğütlerin Gölgesinde ve Gürsel Balcı'nın kaleme aldığı Sınırdaki Sır romanlarından beyaz perdeye uyarlanmıştır. Dört bölümden oluşan dizi film 2015 ve 2016 yıllarında TRT 1 ekranlarında yayınlanmıştır. Günümüzde ise Youtube kanalında yüksek çözünürlük ile yayınlanmaktadır. Film ile ilgili olarak belirtilmesi gereken bir başka husus ise konuşmalarda kullanılan dil Ahıska Türklerinin kullandıkları Türkçe olmayıp İstanbul Türkçesidir.

Tablo 6. “Büyük Sürgün Kafkasya” Belgesel Filmindeki Kadın Karakterler

	Karakter İsmi	Oyuncunun İsmi
1	Nino	Elif Atakan
2	Selvi	Nilüfer Açıkalın
3	Safiye Demir	Melis Birkan
4	Ayşe	Yasemin Szawlowski
5	Zehra	Eylül Su Sapan

Büyük Sürgün Kafkasya dizi filminde oynayan kadın oyuncularla ilgili yapılan araştırmada, kamuoyuna açık internet bilgileri incelendiğinde (özellikle Ahıska Türkü kadınları oynayan “Selvi”, “Ayşe” ve “Zehra” karakterleri) Ahıska kökenli olduklarına dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

3.7. Uzun Yol

Uzun Yol filmi, senaryosunu Veysel Uravelli'nin yazdığı, yönetmenliğini Orhan İlimdaroğlu'nun üstlendiği, 2016 yılı yapımı bir sinema eseridir. Film, Anadolu'nun bir köyünden İstanbul'a eşi ve çocukları ile birlikte göç etmiş olan Ahıska kökenli bir genç olan Şevket'in başından geçen trajikomik olayları anlatmaktadır.

Filmin hikâyesi Bozüyük'ün Kapanalan Köyünden İstanbul (Balat olduğu düşünülen semte) göç etmesiyle başlamaktadır. Filmin kahramanı Şevket metropol yaşamına ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Bu bakımdan köyden kente göç eden insanların karşılaşmış olduğu sıkıntılar yaşamaktadır. Şevket iş ararken ayakkabı tamirciliği yapan Ahıska kökenli Mustafa Amca ile tanışıyor.

İkili Ahıska şivesi ile konuşuyorlar. Şevket ve Mustafa Amca adadilleriyle kendi hikâyeleri üzerinden Ahıska Türklerinin ana vatandan dağılmalarını anlatıyorlar. Aslen Ahıska'nın Mugaret köyünden olduğu söylenen Mustafa Amca'nın babası sınırı geçip Ağrı'ya göç etmişlerdir. Şevket ise ailesinin Urael'den olduğunu söylemektedir. Şevket esprili şekilde Ahıska'nın Tatanis köyüne atıf yaparak “*anam Tatanislidir babam da satanislidir kendim de zombiyim!*” diyor.

Tablo 7. “Uzun Yol” Filminde Öne Çıkan Kadın Karakter

	Karakter İsmi	Oyuncunun İsmi
1	Sekine	Sema Akif

Filmde, Ahıska diasporasından bir kişinin yasal olmayan işler yaptığı; ancak bu kişinin göçten öte yaşamış olduğu bireysel travmalardan kaynaklı olarak bu tercihi yaptığı hikâye edilmektedir. Bu yaklaşım ise Kırmaz'ın (2018: 592)'da belirtmiş olduğu gibi göçün suç işleme eğilimini arttırmada belirleyici bir faktör olmadığı ile uyumludur. Travmatik olayın bir parçası olan kelime, görüntü ve dürtüler içimizde taşıdığımız acıların gizli dilini oluşturmak üzere yeniden ortaya çıkmaktadır (Wolynn, 2022, 24).

Filmin başrollerinde kadın oyuncu yoktur. Ancak İstanbul'a göç eden ailede “anne” rolünde olan “Sekine” karakteri kültürün kurucu ve geliştirici unsuru olarak Ahıska Türkçesi kullanmakta (İmançer, 2004, 210) ve eşini iş bulması için teşvik ederken zaman zaman deyimler içeren kinayeli sözler söylemektedir. Dilin bu şekilde kullanımı da Ahıska Türkçesinin zenginliğini göstermektedir.

3.8. Sıfırlanan Hayatlar: Ahıska Türklerinin Gerçek Hikâyesi

Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB) desteği ile 2018 yılında hazırlanmış olan Sıfırlanan Hayatlar: Ahıska Türklerinin Gerçek Hikâyesi belgesel filminde, Ahıska Türklerinin farklı ülke sınırları içerisinde yaşayan grup veya bireyler olsa da güçlü toplumsal hafızaları sayesinde ortak yaşamışlıklar ve hislerle kenetlenerek farklı coğrafyalarda ortak kültürel kimlik duygusuna sahip olarak yaşamlarını sürdürmeleri konu edilmektedir.

Tablo 8. “Sıfırlanan Hayatlar” Belgesel Filmindeki Kadın Karakterler

	Karakter	Oyuncunun İsmi
1	Gelin	Özge Sivrikaya
2	Hamile Kadın	Sevcan Başaydın

Ahıska Türkü olan oyuncu Fırat Tanış'ın sunumuyla hazırlanmış olan belgesel filmde anlatılan tüm olaylar, 1944 yılındaki Ahıska sürgününün canlı tanıklarının gerçek ifadelerinden alınarak kurguya aktarılmıştır. Belgesel film anlatımı esnasında yansıyan kurgu görüntülerde kadın oyuncular da yer almıştır. Belgesel filmindeki sürgün öncesinde ve uzun tren yolculuğundaki kurgu görüntülerinde kadın oyuncular Alman cephesinde kocası asker olan gelin ve hamile kadın rolünde oynamışlardır. Belgesel akışında Ahıskalı kadınları canlandıran oyuncular Ahıska ağzı ile değil günümüz İstanbul Türkçesi ile konuşmaktadır. Ancak gerçek hayat hikâyelerine yer verilen kısımlarda sürgünü yaşamış olan yaşlı kadınlar Ahıska ağzı ile yaşamış oldukları felaketi anlatmaktadır.

3.9. Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri Belgeseli

Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri Belgeseli, Ahıska Türklerinin Orta Asya bozkırlarına sürgün edilmesinin 75. Yıldönümünde, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) ve Dünya Ahıska Türkleri Birliği tarafından 2019 yılında hazırlanmış belgesel filmidir. Belgesel filmde, Ahıska sürgününü yaşamış kadın ve erkekler ile yapılan kısa röportajlar yer

almaktadır. Dolayısıyla bu görsel işitsel eserde döneme ilişkin yaşanan gerçek görgü tanıkları tarafından aktarılmış, oyuncu yer almamıştır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Sinema başlangıcından itibaren insanlara gerçek hayatın akislerini sunmaya çalışan, içinde bulunduğu toplumsal ortamla etkileşim halinde olan bir sanattır (Ilıcak, 2020, 86). Toplumun tarihsel süreç içinde siyasi, kültürel, teknolojik değişim ve dönüşümleri sinemanın içeriğini de etkilemektedir. Toplumların kültürel öğeleri olan gelenek görenekleri, örf adetleri, yeme içme biçimleri, inançları, dilleri sinematografik anlatı yoluyla eski zamanlara kıyasla günümüzde çok daha pratik ve etkili bir şekilde sunulabilmektedir.

Özelde Ahıska bölgesinin genelde Gürcistan'ın hatta kuzey Kafkasya'nın demografik yapısını değiştiren 19. yüzyılda bölgeyi etkileyen Osmanlı-Rus Savaşlarıyla başlayan (zorunlu) Türk göçü ile 20. yüzyıl ortalarında 1944 yılındaki Ahıska Sürgünü Kafkasya'nın en kadim Türk topluluğunu kökünden sökülmüş atmıştır. “*Ahıska gül idi gitti, bir ehli dil idi gitti, söyleyin Sultan Mahmud'a, İstanbul kilidi gitti*” gibi tarihsel gerçekliğe filmlerde yapılan şiirsel atıflarla sinemanın “kimlik bilinci oluşturmak” noktasındaki gücünden yararlanılmak istendiği anlaşılmaktadır. Ancak çalışma kapsamında incelenen görsel işitsel eserlerde bu tarihsel gerçekliğe yapılan atıfların genelde erkek sinema karakterlerine ait olduğu görülmektedir.

Ahıska Türkleri ile ilgili kurmaca filmlerde Ahıskalı Türk kadın karakterleri yemek pişiren, sofrayı kuran, çocuk bakan, fedakâr anne; sadık eş; bağ, bahçe işlerinde çalışan işçiler olarak gösterilmektedir. Böylece Ahıska Türklerinin ataerkil aile yapısı beyaz perdeye yansıtılarak betimlenmeye çalışılmıştır.

Ahıska filmlerinde kadın oyuncular genelde Ahıska Türklerindedir ve 1944 sürgününü görenlerden ziyade ikinci ve üçüncü nesilden Ahıskalı kadınlardır. Bu genellemeden dizi ve belgesel filmler istisnadır. Belgesellerde hem erkekler hem de kadınlar çocukluk dönemlerine ait sürgün günlerini anlatmaktadır.

Çalışma kapsamında örneklem alınan Ahıska konulu kurmaca sinema filmlerine bakıldığında “Gerçek Aşk” filmi dışında kadın karakterler başrolde ziyade yardımcı oyuncu niteliğindedir. Filmlerin içerik olarak geleneksel Ahıska Türklerinin kültürünün izlerini taşıdığını, senaryolarda işlenen konuların ilgi çekici olduğunu, ancak sinematografik olarak zayıf kaldığını söylemek mümkündür. Kadın oyuncuların erkek oyunculara göre geri planda kaldığı bu filmler aynı zamanda kurgu, kamera, ses ve ışık gibi temel sinematografi dinamikleri çerçevesinde yetersiz yapımlar olarak dikkat çekmektedir. Bunda film bütçelerinin düşük olması en temel sebep olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, 1944 yılındaki Ahıska'dan Türklerin toplu sürgünü konusunu ele alan belgesel film ve mini dizi olarak ifade edilebilecek olan “Büyük Sürgün Kafkasya” yapımlarında ise tam tersi bir durum söz konusudur. Ancak bu dizide de Ahıska halkının konuştuğu Ahıska Türkçesi kullanılmamıştır.

Tablo 9. Ahıska konulu görsel işitsel eserlerin Youtube'da izlenme sayıları

	Görsel İşitsel Eser Adı (Film, Dizi, Belgesel)	Youtube'a yüklenme yılı	Youtube'da izlenme sayısı
1	Tatlı Puvar	2014	280.872
2	Borç	2018	43.273

⁶ Sultan 2. Mahmud döneminde 14 Eylül 1829 tarihinde imzalanan Edirne Antlaşması'yla Ahıska Osmanlı Devleti tarafından Çarlık Rusyasına savaş tazminatı olarak verilmiştir.

3	Gerçek Aşk	2019	208.211
4	Uzun Yol	2016	473.830
5	Ben de Sevdim	2014	366.365
6	Hayal	2021	19.884
7	Büyük Sürgün Kafkasya 1	2015	1.516.019
	Büyük Sürgün Kafkasya 2	2015	513.128
	Büyük Sürgün Kafkasya 3	2015	356.636
	Büyük Sürgün Kafkasya 4	2015	380.643
8	Sıfırlanan Hayatlar	2018	75.071
9	Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri	2019	313.915

Filmlerin bazıları Rusça seslendirilerek Youtube'a yüklenmiştir. Ancak bu yayınlar tabloya dâhil edilmemiştir.

4.2. Öneriler

Ahıska Türklerinin sürgün edildikleri ülkelerde zaman geçtikçe kendinden daha fazla söz ettiren kültürel birikimlerinin tüm renkliliği ve çeşitliliğiyle görsel işitsel materyaller aracılığıyla anlatılması amacıyla, içinde atölye çalışmalarının da dâhil olduğu akademik çalışmalar yapılabilir. Bu bağlamda görsel işitsel materyaller geliştirme konusunda kabiliyetli olan Ahıska diasporasına mensup gençlerle atölye çalışması olarak kısa film yarışmaları yapılabilir. Bu çalışmalarda Ahıskalı kadınların senaryo yazımı, yönetmenlik, oyunculuk, film müziği gibi yetenekleri ön plana çıkartılabilir. Bu alanda Youtube ve sosyal medya mecralarının aktif olarak kullanılmasıyla, internetin sağlamış olduğu kolaylıklar sayesinde yarışmalar yapılabilir.

“Türk Devletleri Teşkilatı 2040 Vizyon Belgesi” kadınların ve gençlerin konumunun güçlendirilmesini (2021, 4) ve Türk Devletleri Teşkilatı bölgesinin, akademik ve bilimsel araştırma, öğrenme ve yenilik merkezi haline getirilmesini (2021: 6) hedeflemektedir. Bu uluslararası teşkilatın üye ülkelerinin hepsinde yaşayan Ahıska Türklerinin özellikle de Ahıskalı kadınların gerçekleştirmiş olacağı görsel işitsel eserlere destek olması, Teşkilat üyesi ülkeleri kültürel alanda birbirlerine daha da yakınlaştıracaktır.

Çağımızda popüler kültürün önemli unsurlarından görülse de sinema uzun bir süredir geleneksel toplumların kültür aktarma aracı olarak işlev görmektedir. İki asırdan fazladır zorunlu göçe, baskıya, sürgüne hatta soykırıma tabi tutulan Ahıska'da yaşayan Türklerin maruz kaldıkları acılar Bazin'e (1966, 15) atıfla yeniçağın dili ve anlatım/aktarım aracı olan sinema gibi görsel işitsel eserler vasıtasıyla dünya kamuoyuna anlatılmalıdır. Özellikle belgesel filmlerde sürgünü yaşayanların sürgün esnasında annelerinin, ninelerinin nasıl fedakârlıklar yaptıklarını hiçbir şeyin olmadığı tren vagonlarındaki yokluk içindeki dayanışmalarını, cesaretlerini, mücadelelerini anlattıkları görülmektedir. Buradan hareketle Ahıskalı Türk kadınlarının bu cesaret, mücadele ve dayanışmalarını ön plana çıkartan senaryolar üzerinden sinema filmleri veya dizi filmler hazırlanabilir.

Diaspora topluluklarının güçlendirilmesi ve kimliklerini korumak için geldikleri ülkeler ile aralarında köprüler kurulması ve Türk Dünyası ile ilgili konularda birlik içinde hareket edilmesi (TDT, 2021, 6) bağlamında Ahıska'nın somut olmayan kültürel mirasını yeni nesillerine aktarmak ve uluslararası alanda tanıtmak için yapılan filmler çok önemlidir. Bu filmler maddi olarak Türk Devletler

Teşkilatı gibi uluslararası kurumlar ile Yunus Emre Enstitüsü gibi Türkiye'nin uluslararası alanda kültürel diplomasi faaliyetlerini sürdüren kurumlar tarafından desteklenmelidir. Yunus Emre Enstitüsü, Ahıska filmleri haftası düzenleyerek Ahıska ile ilgili sinema filmi, dizi film ve belgesel filmlerin tanıtımında yurtdışındaki merkezleri vasıtasıyla aktif rol alabilir. Kendine has özellikleriyle Ahıska Türkçesi, başta Ahıska diasporasına mensup Türk gençleri olmak üzere Türk Dünyasında ortak iletişim dilinin oluşmasında dikkate alınmalıdır.

“Ahıska her zaman var olacak evlat!

İçimizde de var.

Yeter ki insanlarımız değişilmesin!”⁷

Extended Summary

Introduction

Diaspora is a community that has emigrated or been forced to emigrate but remains spiritually attached to the homeland and dreams of returning. The concept of diaspora examines the relationship of members of this community, dispersed in different parts of the world, to their homeland, their cultural ties, and the processes of adaptation to new places and new ways of life. In diaspora communities, the suffering experienced by individuals in the process of separation from the homeland is transmitted from generation to generation, leaving permanent traces in the collective memory. The traces of suffering caused by the difficulties experienced before, during, and after migration are reflected in the social identity of diaspora members.

The Ahıska Turks, who were separated from their homeland of Ahıska in the 19th and 20th centuries and exiled all over the world, live as a diaspora in different countries, especially in the countries of the former Soviet Union. Like other diasporas, Ahıska Turks strive to preserve their culture, language, customs, and traditions and to pass on their cultural values to future generations. The most effective method of transmitting cultural heritage is the production of audio-visual works. In this context, it is expected that the study of works produced in the cinema, as the most remarkable platform, will provide us with sufficient data on diaspora societies. Cinema has also played an important role in preserving the culture of the Ahıska Turks. The position and role of Ahıska Turk women in the family and community, which is the subject of this study, is examined based on cinema films.

In the study; the audio-visual works, in which the stories of the Turks, who try to adapt to the countries they live in and not to forget the Ahıska they were exiled to and not to be forgotten, are analyzed qualitatively. In this context, in the sociological analysis method used, the examination of the social conditions of the period in which the film was produced or in the content is highlighted. This approach, which aims to evaluate films according to sociological criteria by using a framework based on social sciences, highlights the examination of the social conditions of the period in which the film was produced or the period in which its script was addressed. Within the scope of evaluation of the sociological approach to films, how social values are reflected and embodied in films is presented. The basis of the understanding of sociological criticism is the evaluation of films around axes such as class, race, gender or nation. A film critic with a sociological approach, like a sociologist, considers films as cultural products that reflect a society's value judgments, norms, ideals and worldview. In this study, the films called “Tatlı Puvar”, “Borç”, “Gerçek Aşk”, “Hayal”, “Uzun Yol”, “Ben de Sevdim”, “Büyük Sürgün Kafkasya”, “Sıfırlanan Hayatlar”, the serial called “Büyük Sürgün Kafkasya” and the

⁷ Uzun Yol filmindeki Mustafa Amca karakterinin sözleri.

documentary called “Sürgünün 75. Yılında Ahıska Türkleri” among the audio-visual works were examined in which the stories of the Turks, try to adapt to their whereabouts and not to forget the place where they were exiled, have been the topic. The result of the examination gives information about the cultural codes of the Ahıska Turks, the Turkish language they speak, the status of Ahıska Turkish women in the diaspora, and the female film actors from the Ahıska Turks.

In fictional films about Ahıska Turks, Ahıska Turkish female characters are portrayed as devoted mothers, faithful wives, caregivers, workers who cook, set the table and work in vineyards and gardens. In this way, the patriarchal family structure of the Ahıska Turks is also depicted on screen. When we look at the fictional films with stories about Ahıska that were sampled in the study, the female characters are in supporting roles rather than the main roles. In terms of content, the films bear the traces of the traditional cultures of Ahıska Turks, that is, the subjects dealt with in the scenarios are interesting for the general audience; however, it can be said that the cinematography remains weak. These films, in which female actors take a back seat to their male counterparts, also stand out as being poorly produced in terms of basic cinematographic dynamics such as editing, camera, sound and lighting.

In addition to the disaster taking place in the memory of society, phenomena such as the return to the homeland, existing with one's own identity, and protecting one's culture have taken place in the mental worlds of Ahıska Turks. The process of exile, which includes concepts such as separation, pain, grief, and homelessness, continues to exist in the habitus of members of the diaspora. It becomes even more difficult for diaspora women to bear the burden of this situation. Some of the women's experiences of immigration and integration problems have been transferred to the screen. Cinema, which interacts with the social environment, has been trying to portray the realities of life with artistic sensitivity ever since it entered human life. Social, political, cultural, and technological changes and transformations of societies in the historical process influence the content of cinema. Traditions, customs, eating and drinking habits, beliefs, and languages, which are cultural elements of societies, can be presented in a much more practical and effective way today than in ancient times through cinematic narration. Visual products such as films, TV series, and documentaries, which are as many cultural products of society as written works, are the subject of identity studies in the academic field in terms of reflecting the production styles and cultural codes of diasporic societies. In this respect, it is considered that the central role attributed to women in the construction of identity and the role attributed to women by diasporas separated from their homeland to maintain their existence are similar.

Filmmakers, directors, scriptwriters, and actors have an important role to play in bringing the voice of Ahıska Turks to the world and transmitting events to the international public through cinema. Audio-visual studies play an important role in transmitting the intangible cultural heritage of Ahıska to new generations and promoting it internationally. In this context, films or TV series can be prepared based on scenarios that highlight the courage, struggle, and solidarity of Ahıska Turkish women. These films can be financially supported by international organizations such as the Organisation of Turkic States (TDT) and Turkish institutions such as the Yunus Emre Institute (YEE), which carry out cultural diplomacy activities in the international arena. Yunus Emre Institute can play an active role in promoting films, TV series, and documentaries about Ahıska by organizing an Ahıska Film Week through its centers abroad.

KAYNAKÇA

- Bazin, A. (1966). *Çağdaş sinemanın sorunları*. Bilgi Yayınevi.
- Çınar, İ. (2018). Atabek yurdu etnopedagojisi: Ahıska örneği. *Turkish Studies Dergisi*, Sayı 13/4 Kış, s. 318-386.
- Derviş, L. ve Devrisheva, Kh. (2016). *Sürgünden günümüze Ahıskalı Türk kadını*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları Yayın No: 0017, Ş. Ulusan ve Sh. Kayhan (Ed.). s. 827- 836.
- Hacılı, A. (2021). Osmanlı Türklerinin sürgün tiyatrosu “Miko Gösterisi”. *Erzurum Sevdası Dergisi*, s. 38-41.
- İmançer, D. (2004). Türk sinemasında suskun kadın imgesi, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 12, s. 203-2011.
- Ilıcak, N. G. (2020). *Somut olmayan kültürel miras ve sinema*. Editör: Sinem Tuna, Kültürel Miras ve Sinema. Kriter Yayınları.
- Kırmaz, Z. (2018). Göç ve suç arasında bir ilişki var mı?: bütüncül bir bakış. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s. 562-599.
- Özden, Z. (2020). *Film eleştirisi film eleştirisinde temel yaklaşımlar ve tür filmi eleştirisi*. İmge Kitabevi.
- Türk Devletleri Teşkilatı (2021). *Türk Dünyası 2040 vizyonu*, 12 Kasım 2021, 8. Zirve Toplantısı, İstanbul.
- Yaren, Ö. (2007). *Avrupa göçmen sineması*, [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, SBE].
- Yıldız, İ. (2018). *Türkiye'ye uluslararası göçler ve Türkiye'nin göç politikası*. Kırmızı Çatı Yayınları.
- Wolynn, M. (2022). *Seninle başlamadı: kalıtsal aile travmalarının kim olduğumuza etkileri ve sorunların üstesinden gelmenin yolları* (46. Baskı), (Çev. M. Madenoğlu). Sola Unitas Yayınları.
- Zor, L. (2020). *Kazakistan sineması*. Astana Yayınları.
- Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?
<https://karabuk.ktb.gov.tr/TR-195763/somut-olmayan-kulturel-miras-nedir.html>